

UNIVERSITATEA „LUCIAN BLAGA” DIN SIBIU
FACULTATEA DE TEOLOGIE „SFÂNTUL ANDREI ȘAGUNA”

**FORMAREA CONTINUĂ A PROFESORILOR DE RELIGIE –
FACTOR ESENȚIAL ÎN REALIZAREA MISIUNII INTERNE A
BISERICII ORTODOXE ROMÂNE**

Rezumatul tezei de doctorat

Coordonator științific:

Pr. Prof. Univ. Dr. Aurel Pavel

Candidat:

Camelia Nicoleta Zamfir (Iacob)

SIBIU

2016

Cuvinte-cheie: misiune, educație religioasă, formare continuă, profesor religie, învățământ, educator creștin, programe de formare continuă.

Formarea continuă a profesorilor de religie – factor esențial în realizarea misiunii interne a Bisericii Ortodoxe Române (cadru teoretic și practic, repere legislative, viziuni integratoare ale conceptului, nevoi de formare, responsabilitatea instituțională asupra formării continue etc.) reprezintă tema prezentei cercetări doctorale. Adiacent, sunt abordate aspecte semnificative ce conturează locul educației religioase în sistemul public de învățământ românesc, perspectiva socială asupra statutului de profesor de religie, exigențele misionare ale formării continue și aportul incontestabil pe care studiul religiei îl are în formarea personalității elevilor, prin dăruirea neobosită, jertfelnică și exemplară a educatorului creștin, în cadrul „orei de religie” și al activităților extra-curriculare.

Formator prin excelență, profesorul de religie este un pedagog care organizează în mod responsabil manifestările concrete ale educației școlare recunoscând, prin aceasta, importanța interacțiunii educației, eredității și mediului, în formarea personalității umane și, fără a absolutiza rolul său pedagogic, dispune de crearea premiselor pentru ca educația religioasă a elevilor să se transforme dintr-o necesitate, într-o realitate conturată optimal. Profesorul de religie asimilează și utilizează diferite tehnici pedagogice pentru a informa și a forma, iar harisma îmbinării metodelor și a principiilor didactice plasează demersurile sale în zona artei educaționale.

Formarea continuă a profesorilor de religie reprezintă unul dintre elementele-cheie, cu relevanță misionară. Conceptul, în sine, se subordonează celor de educație continuă și permanentă și are ca atribute specifice fundamentale: activități de formare profesională și, mai puțin dezvoltare personală (componenta cunoscută sub denumirea „life long learning”), formarea inițială obligatorie a cadrelor didactice și dezvoltarea competențelor, concomitentă cu aprofundarea cunoștințelor teologice și pedagogice, dobândite anterior, pe parcursul studiilor universitare. Integrarea României în Uniunea Europeană a adus cu sine imperativul racordării perspectivelor educaționale la legislația și la elementele educaționale europene, fără ca aceasta să presupună o renunțare la specificul fiecărui sistem de învățământ național. Prin conturarea unui cadru teoretic și practic privind formarea continuă a profesorilor de religie se creează contextul favorabil realizării unor proiecte care să acceseze fonduri structurale europene, oportunități

favorabile îndeplinirii finalităților educaționale, îmbunătățirii calității învățământului și promovării educației pe tot parcursul vieții. De aceste oportunități se leagă și implicarea Bisericii, prin elaborarea unei strategii coerente privind formarea unor cadre didactice care să împlinescă misiunea Bisericii în școală și în societate. Formarea continuă are rolul de a dezvolta aptitudinile didactice existente, de a umple lacunele informative din timpul studiilor și de a facilita aplicarea unor noi metode și tehnici didactice, a principiilor pedagogice și a tuturor noutăților din domeniul pedagogiei creștine.

Elementul central al analizei poate fi conturat în contextul viziunii generale a specificului educației religioase din sistemul preuniversitar de învățământ românesc, al demersurilor actuale, de accentuare a caracterului modern al procesului educațional, al reformei învățământului și al racordării educației la ritmul dezvoltării sociale. Pedagogia modernă evidențiază, de-altfel, necesitatea performanței, rolul central al educatului și primordialitatea formării, nu a informării și, deși aparent, această optică pare să accentueze rolul unic al elevului, practica educațională nu poate face abstracție de cel care dirijează acțiunile didactice, pe care le reglează permanent, pe baza feedback-ului primit din partea elevilor săi. Dinamica socio-economică și cea pedagogică impun caracterul obligatoriu al formării cadrelor didactice, astfel încât o pregătire optimă a acestora să fundamenteze competențe de îmbunătățire permanentă și creativă a viziunii didactice. Calitatea formării profesorului devine calitatea intrinsecă a unui sistem de învățământ eficient, mai ales că orice proces educațional incumbă nu doar un «ce» relativ al învățării, ci și un «cum» creativ, optimal, esențial al predării, învățării și evaluării didactice.

Discuțiile tot mai numeroase din ultimul timp, în spațiul media, asupra necesității producerii unor schimbări în cadrul sistemului de învățământ, au condus la opinii privind imperativul delimitării specificității acestuia sau la cele privind urgentarea racordării, cel puțin formale, a învățământului românesc la modele educative europene. Performanțele școlare românești, pe de o parte și calitatea recunoscută, la nivel internațional, a unor cadre didactice, pe de altă parte, au punctat o parte dintre calitățile sistemului de învățământ, blamat în mod nejustificat, mai ales în demersurile analitice comparative cu structurile altor sisteme de învățământ. În acest context, principiile pedagogiei constructiviste sunt aplicate constant și din ce în ce mai evident, ca reacție la teoria behavioristă excesivă, insistând asupra înțelegerii modului în care elevii realizează cunoașterea, relaționează noile cunoștințe cu experiențele anterioare, argumentează și operaționalizează valorile la care aderă și pe care și le asimilează, prin diferite forme de educație.

Dezbaterile tot mai numeroase privind definirea sintagmei „educație religioasă” și despre necesitatea și durata educației religioase școlare au impus, ab initio, preocupări privind conturarea statutului disciplinei Religie în cadrul trunchiului comun, analizarea tot mai minuțioasă a oportunității anumitor conținuturi educative, din cadrul programei școlare de religie și, îndeosebi, a unor conținuturi ale manualelor, punctându-se schimbările necesare și inerente, specifice dinamicii oricărei discipline de învățământ. Totodată, discuțiile din spațiul mass-media au subliniat însă prea puțin aportul de excepție pe care „ora de religie”, ca expresie formală a conținuturilor, competențelor și finalităților propuse în cadrul disciplinei Religie, l-a reprezentat în peisajul formativ al școlii românești, în general.

Într-un asemenea context, preocupările privind delimitarea clară a aspectelor complexe referitoare la formarea continuă a profesorilor de religie, locul și rolul acestora în cadrul parteneriatelor educaționale, nevoile de formare, programele derulate, responsabilitatea formativă ș.a. se impun cu necesitate, atât din punct de vedere misionar, cât și din punct de vedere pedagogic. Cercetarea fenomenului educativ are un caracter prospectiv, vizând personalitatea profesorului de religie în perspectiva cerințelor social-educative; un caracter ameliorativ, în vederea eficientizării actului didactic desfășurat la disciplina Religie și un caracter bidisciplinar, prin dubla abordare: religioasă și pedagogică.

Profesorul de religie este, întâi de toate, un formator de caractere, dar și un actor didactic și social, care, cu responsabilitate, își îmbogățește continuu viziunea pedagogică și de specialitate. Cursurile de formare, la care el participă, presupun modele viabile de comportament didactic, soluții practice la problemele educaționale, asistență psiho-pedagogică, conturarea unor proiecte de parteneriat între școală și Biserică, dar și între școală și alți actori sociali și altele. Nivelul pregătirii inițiale și continue a profesorului se reflectă, de altfel, în toate secvențele didactice, în conduita sa la catedră și în atitudinea elevilor săi, în complexitatea implicărilor sale extra-curriculare. Educatorul trebuie să se impună ca model uman, cultural și educativ, identificându-se cu valorile pe care le prezintă în procesul instructiv-educativ, desfășurat în cadrul orelor de religie.

Preocuparea pentru formarea continuă a profesorilor reprezintă o prioritate esențială a sistemului de educație din România, dovadă fiind legislația, permanent racordată la cerințele legislative europene și, totodată, cercetările cu tematica referitoare la aspecte privind statutul personalului didactic și formarea cadrelor didactice.

Importanța subiectului propus spre abordare rezidă pe realitatea că, în contextul mundan actual, când tendința generală este de ignorare sau chiar de atacare a valorilor Bisericii, transmiterea credinței religioase constituie o imensă provocare culturală, în general, dar și pedagogică, în special. Misiunea Bisericii presupune o implicare sine qua non a întregii comunități eclesiale, iar învățământul românesc, îndeosebi cadrele didactice din învățământul preuniversitar, cu specializarea Religie Ortodoxă, reprezintă o categorie ce își asumă o importantă responsabilitate misionară. Alături de cler și de familie, profesorii de religie au îndatorirea de a promova valorile creștine în societatea românească, dar și în cadrul întregului sistem educațional care se dorește a se consolida pe valorile autentice ale Evangheliei. Introducerea disciplinei Religie-cultul ortodox, aria curriculară „Om și societate”, în cadrul curriculum-ului național, a reprezentat un mare beneficiu al perioadei post-decembriste. Pe de altă parte, chiar dacă respinge promovarea și/sau impunerea unor idei/educații așa-zis seculare în cadrul sistemului de învățământ românesc, Biserica Ortodoxă nu se situează la antipod față de educația contemporană. Dimpotrivă, anumite metode și tehnici de predare, folosite în strategiile didactice actuale, rod al teoriilor educaționale și al experiențelor pedagogice îndelungate, pot fi asimilate și în metodologia de abordare a multor elemente ce țin de realizarea misiunii interne a Bisericii. Premisa de abordare a proiectului nostru de cercetare doctorală este aceea că școala și Biserica se află într-o permanentă și necesară colaborare în vederea transmiterii valorilor religioase. Stadiul actual al conlucrării între Biserică și școală nu se reflectă, din păcate, la un nivel optim, în ceea ce privește modelarea societății românești. Cercetarea noastră propune identificarea, printre altele, a unora dintre cauzele care stau la baza acestei realități, evident fără a adopta un ton pesimist, ci doar unul specific unei diagnoze clare, insistând pe elementele profilactice pentru revigorarea modului de abordare didactică a educației religioase în sistemul de învățământ românesc și de a propune teme ale programelor de formare continuă pentru profesorii de religie. Doar prin prisma unui cadru educațional eficient, Biserica se poate baza pe membrii conștienți de locul și rolul lor în societate, mai ales că finalitățile educației religioase vizează: cunoașterea și iubirea lui Dumnezeu ca fundament al mântuirii și desăvârșirii omului; cunoașterea și folosirea adecvată a limbajului din sfera valorilor religioase; cunoașterea învățăturilor Sfintei Scripturi, a tradițiilor religioase și a istoriei Bisericii; formarea virtuților creștine și consolidarea deprinderilor de comportament moral-religios; educarea atitudinilor de acceptare, înțelegere și respect față de cei de alte credințe și convingeri.

Structurat în șase capitole, conținutul lucrării surprinde complexitatea responsabilității educativ-misionare a profesorilor de religie, necesitatea formării continue a acestora și a implicării Bisericii în structurarea și organizarea anumitor programe formative, în funcție de nevoile profesionale de formare, corespunzătoare imperativelor misionare actuale.

În capitolul I, „Repere privind educația religioasă în Europa și în România”, sunt abordate aspecte referitoare la elemente legislative și instituționale europene, care jalonează studiul religiei, în contextul unor relații specifice stat-Biserică, privind responsabilitatea asupra organizării studierii religiei în sistemele de învățământ preuniversitare. Dincolo de tradiția predării religiei, cu accentele specifice fiecărui stat european, considerăm că anumite aspecte ale programelor școlare în domeniul educației religioase și multiplele forme ale parteneriatului dintre Biserică și Stat pot fi ancorate și în cadrul sistemului de învățământ românesc sau pot, cel puțin, combate atacurile ilegitime privind așa-numita presiune ideologică, de îndoctrinare a Bisericii. Nu se pot identifica elementele care să contureze traiectoria unui model european unic, dar se pot localiza aspecte exemplare de organizare a educației religioase în diferite sisteme publice de învățământ, prin respectarea legislației europene în domeniu și a reperelor juridice specifice fiecărui stat membru al Uniunii Europene.

Cadrul educațional românesc anterior anului 1989 și reperate legislative care consolidează statutul disciplinei religie în curriculumului postdecembrist au condus la conturarea specificului studierii religiei în sistemul de învățământ preuniversitar românesc și la sublinierea aportului deosebit în realizarea idealului educațional. Studiul religiei este un proces multifactorial, plurideterminat în evoluția sa, nu doar de particularitățile finalităților educative ale societății, ci și de cerințele misionare ale Bisericii.

Rolul esențial și complex al profesorului de religie este evidențiat în capitolul al II-lea „Profesorul de religie – factor determinant al misiunii interne a Bisericii”, în care se realizează delimitarea conceptuală a statutului acestuia, îndeosebi ca profesionist al demersurilor didactice, dar și prin prisma reflexiei sociale, de multe ori distorsionate la nivel mediatic. Deciziile pe care profesorul le ia în legătură cu conținuturile predate, alegerea condițiilor, selectarea strategiilor și a resurselor necesare se reflectă în calitatea demersului didactic și implică o permanentă flexibilitate, chiar dacă stilul de predare se configurează între anumiți parametri. Mai mult decât atât, deși învățarea este un proces individual, realizat printr-o asimilare continuă, implicată a unor informații și prin formarea unor deprinderi, importantă este calitatea îndrumării profesionale a educatorului. Astfel cunoașterea particularităților învățării reprezintă o provocare pentru cadrul

didactic de a se pregăti și în domeniul psihologiei pentru optimizarea procesului didactic de predare-învățare, prin ameliorarea predării, dezvoltarea motivației elevilor pentru învățare, facilitarea învățării etc., în vederea transmiterii optime a valorilor creștine care se află în interrelații și se condiționează reciproc, fiind surse ale valorilor umane generale. Omul, ca subiect al educației, receptează aceste valori, le asociază unor modele recunoscute de viață autentică și le interiorizează conform propriilor convingeri. Diferitele roluri pe care profesorul de religie le are, ca educator, ca organizator al procesului de predare-învățare-evaluare, ca actant principal al acțiunii instructive – educative, consilier, model ș. a., impun multiple abordări ale relațiilor pe care acesta le stabilește cu propriii săi elevi, cu colegii și partenerii educaționali.

Asupra importanței formării inițiale a profesorilor de religie se insistă în capitolul al III – lea, „Repere conceptuale privind formarea continuă a profesorilor de religie”. Esențială pentru evoluția profesională ulterioară, formarea inițială, din cadrul Facultăților de Teologie răspunde pe de o parte cerințelor legislativ-educaționale europene și naționale, dar și imperativelor misionare ale Bisericii. Responsabilitatea nivelului formativ inițial aparține Facultăților de Teologie, respectiv filialelor D.P.P.D. din cadrul Universităților, în sensul unei modelări cu caracter general, cu valențe duble: ca pedagog și ca misionar creștin, cu statut unic, special și diferențiat de celelalte cadre didactice. Ulterior, formarea continuă, presupune o auto-responsabilizare în raport cu propria dezvoltare profesională, pentru a răspunde cerințelor educaționale continue restructurate. Formarea inițială ar trebui să creeze premisele dezvoltării motivației profesorilor de religie de a întâmpina și rezolva cu profesionalism cerințele pregătirii ulterioare inerente atingerii și păstrării unor standarde profesionale adecvate. De-altfel formarea continuă nu este un supliment al formării inițiale, ci o împlinire necesară a unor nevoi conturate pe parcursul acumulării experienței didactice. Conceptul de „formare continuă” a fost integrat, de-a lungul timpului, în numeroase teorii educaționale care vizau fie educația permanentă, fie pedagogia adulților, fie pedagogia socială. Chiar dacă că se vorbește despre caracterul voluntar, popular al educației, despre educația recurentă, despre psihopedagogia adulților, andragogie, cultura globală ș.a. se constată, de-altfel, complexitatea educației, a cărei necesitate e generată de ritmul evoluției științifico-informaționale și culturale. Reforma învățământului românesc a avut efecte și asupra formării continue a cadrelor didactice, preocupările ulterioare anilor 2000, cristalizând numeroase direcții de profesionalizare a carierei didactice și de concretizare a strategiilor naționale în domeniu. Specificul învățării, motivației și afectivității, ca particularități psihologice implicate în identificarea nevoilor

formative ale profesorilor de religie și în asumarea programelor de formare continuă sunt abordate în acest capitol, alături de direcțiile de conținut ale formării continue.

Capitolul următor, „Repere legislative privind formarea continuă a profesorilor de religie”, face referiri la politicile legislative europene referitoare la formarea continuă a cadrelor didactice, convenții, tratate și declarații, cu rol de reper în acest domeniu al educației. Totodată sunt diseminate conținuturile documentelor și strategiilor elaborate de Ministerul Învățământului din România, pentru a reglementa formarea continuă a profesorilor, inclusiv a celor de religie. Reperele pragmatice ale formării continue a profesorilor de religie sunt punctate în capitolul al V-lea, în care sunt prezentate instituțiile cu responsabilități formative și nevoile de formare continuă specifice. O atenție deosebită este acordată ofertei de formare, elaborate la nivel județean, de către filialele casei Casei Corpului Didactic, prin evidențierea programelor destinate profesorilor de religie, a condițiilor de finanțare a acestora și prin realizarea unei analize Swot asupra stadiului actual al formării continue a profesorilor de religie.

Specificul activității didactice derulate în cadrul procesului de predare-învățare la ora de religie, implicarea profesorilor de religie în numeroase activități extracurriculare, principiile pedagogice și misionare intrinseci educației religioase și multitudinea rolurilor pe care le asumă cadrele didactice care predau religie particularizează realizarea misiunii interne a Bisericii, după cum reiese din capitolul al VI-lea al lucrării. Predarea religiei în sistemul public de învățământ reprezintă o oportunitate, anume aceea de a integra în corpul profesoral oameni dedicați, care să-i învețe pe copii filtrarea adevărurilor științei, prin raportarea permanentă la Cuvântul lui Dumnezeu. Implicarea profesorului de religie în activitățile didactice se prelungește prin participarea la proiectele educaționale și sociale ale centrelor parohiale ce articulează unitar influențele educaționale care se răsfrâng asupra elevilor. Conștientizarea implicațiilor vocațional-motivaționale și misionare care anima formarea continuă a profesorilor de religie incumbă și o necesară recunoaștere a implicării misionare a Bisericii.

Importanța valorilor spirituale autentice, într-o lume a schimbărilor permanente și a condiționărilor economico-politice diverse, a fost subliniată, dar și contestată, din punct de vedere educațional, atât ca prilej de mediere a reperelor tradiționale ale trecutului cu potențialitățile formative ale viitorului, cât și ca factor al dezvoltării umane. Manifestarea nevoii de educație religioasă în cadrul sistemelor publice de învățământ este considerată o reflectare a dreptului la libertate religioasă, în condițiile pluralismului religios și a relativizărilor spirituale, deja familiare în spațiul public. Migrația, intoleranța religioasă și atentatele teroriste din Europa au readus în

discuție aportul educației religioase pentru promovarea păcii, a binelui, pentru respectarea și cunoașterea principiilor spirituale ale semenilor și pentru asumarea propriei credințe.

Formarea continuă a cadrelor didactice cunoaște două direcții de concretizare: a) sistemul acordării definitivării în învățământ și a gradelor didactice – ceea ce presupune parcurgerea unor etape administrative prin care, în urma unui efort de autoperfecționare și de susținere a unor inspecții și examene specifice, cadrele didactice dobândesc un grad profesional superior; b) participarea voluntară la cursuri de perfecționare, în special derulate prin intermediul Caselor Corpului Didactic. Responsabilitatea misionară a activității desfășurate este semnificativă, mai ales când limitările financiare sau cele generate de specificul învățării și al motivației la vârsta adultă pot genera blocaje în receptarea utilității formative a unor programe propuse de filialele C. C. D., chiar dacă, pentru profesori, motivația este generată de posibilitatea de a cunoaște rezultatele activităților în care se implică. Mai mult decât atât experiența bogată de viață a adultului, asociată cu imposibilitatea de aplicare în activitatea didactică a competențelor formate sau consolidate la cursuri de formare derulate anterior, pot genera de asemenea respingerea unor situații noi de învățare propuse prin oferta de programe. Pentru mulți dintre profesorii de religie, cunoștințele acumulate prin studii sistematice în perioada pregătirii universitare și experiența didactică acumulată la catedră nu sunt suficiente pentru a putea răspunde adecvat provocărilor aduse de elevi, de specificul materiei de predat și de viziunea societății civile. Resorturile specifice ale formării continue a profesorilor de religie incumbă racordarea la nevoi interioare de a depăși nivelul comun al cunoașterii și al înțelegerii și de a participa la experiențe formative noi.

Nevoile de formare a profesorilor de religie, chiar dacă se înscriu în specificul general al întregului corp profesoral, prezintă particularități aparte, corelate cu specificitatea statutului orei de religie în planul-cadru de învățământ, evidențiind necesitatea de a fi în mod continuu racordat la noile repere pedagogice, metodologice și legislative și confundându-se, de multe ori, cu nevoile personale profesionale. Disfuncționalitățile legate de inadecvarea anumitor oferte de programe formative la nevoile curente ale corpului profesoral provine din lipsa unor cercetări în domeniu care ar presupune, pe lângă efortul financiar și o profundă, adecvată și permanentă viziune asupra formării profesorilor, în funcție de disciplinele predate, de mediul în care își desfășoară activitatea și de interesele personale de evoluție profesională.

Investigarea opiniei cadrelor didactice din învățământul preuniversitar cu privire la rolul formării continue, utilitatea, organizarea și cunoașterea disfuncționalităților inerente acestora

se impune cu necesitate. La baza construirii chestionarului și interviului, ca instrumente de cercetare pentru un alt posibil demers științific ulterior care să completeze cercetarea de față, se vor stabili categoriile generale de variabile ale profesorilor chestionați: demografice (gen, vârsta, mediu de proveniență) și variabile legate de statutul profesional (grad didactic, vechime, frecventarea cursurilor de formare). Volumul eșantionului, necesar să asigure o anumită reprezentativitate, nu poate fi stabilit decât în condițiile respectării criteriului cost-eficiență privind necesarul de resurse în teritoriu, fără a fi afectată însă calitatea și reprezentativitatea cercetării. În principiu, rezultatele trebuie să acopere cerințele modelului cercetării și să vizeze în mod direct și explicit ipotezele acesteia.

Pe lângă necesitatea unor proiecte care să analizeze periodic stadiul și complexitatea formării continue a profesorilor de religie și nevoile de formare, se impune și crearea unei baze informatice transparente, mereu actualizate privind formarea continuă a cadrelor didactice care predau disciplina Religie. Pe lângă documentele specifice de obținere a definitivării în învățământ și a gradelor didactice, o astfel de platformă ar trebui să furnizeze informații despre ofertele Departamentelor pentru pregătirea personalului didactic și a Caselor Corpului Didactic, exclusiv pentru profesorii de religie. Publicarea periodică a unor broșuri care să cuprindă modele de bune practici partenoriale între profesorii de religie, reprezentanți ai Bisericii și ai altor instituții cu rol educativ, ar avea rolul de a completa vizunea asupra complexității implicării active a cadrelor didactice și în cadrul unor proiecte educaționale și social-filantropice extracurriculare. Implicarea Bisericii prin evidențierea profesorilor meritoși, prin acordarea unor diplome, burse sau distincții pentru activitate didactic-misionară exemplară, ar favoriza creșterea motivației pentru formarea continuă, recunoașterea eforturilor educaționale deosebite ale acestei categorii profesionale și s-ar constitui totodată în argument pentru reprezentativitatea profesorilor de religie în peisajul școlii românești contemporane.

CUPRINSUL TEZEI DE DOCTORAT

LISTĂ DE ABREVIERI

INTRODUCERE

1. Tema cercetării doctorale
  - 1.1. Prezentarea conceptelor de lucru
  - 1.2. Actualitatea temei de cercetare
2. Stadiul actual al cercetărilor în legătură cu tematica abordată
3. Motivația alegerii temei de cercetare
4. Finalitățile cercetării doctorale
  4. 1. Scopul cercetării
  4. 2. Obiective operaționale
5. Metodologia cercetării
  5. 1. Metoda de lucru și motivarea alegerii acesteia
  5. 2. Construcția instrumentului de cercetare
  5. 3. Importanța și utilitatea demersului de cercetare
6. Structura lucrării

Capitolul I: REPERE PRIVIND EDUCAȚIA RELIGIOASĂ ÎN EUROPA ȘI ÎN ROMÂNIA

- I. 1. Considerații generale
- I. 2. Educația religioasă în Europa
  - I. 2. 1. Repere legislative:
    - I. 2. 1. 1. Dreptul la libertatea de religie
    - I. 2. 1. 2. Studierea Religiei și Dreptul primar European
    - I. 2. 1. 3. Studierea Religiei și Recomandările Adunării Parlamentare a Consiliului Europei
  - I. 2. 2. Repere instituționale și proiecte europene
    - I. 2. 2. 1. Institutului European de Științe Religioase
    - I. 2. 2. 2. Inițiativa „Religie și democrație în Europa”
    - I. 2. 2. 3. Proiectul European (REDCo) - „Religia în Educație” .
  - I. 2. 3. Studiul religiei în Europa- viziuni asupra conținutului

- I. 2. 3. 1. A învăța religie
- I. 2. 3. 2. A învăța despre religie
- I. 2. 3. 3. A învăța de la religie
- I. 2. 4. Concluzii privind educația religioasă în Europa
- I. 3. Educația religioasă în sistemul de învățământ preuniversitar românesc
  - I. 3. 1. Contextul educațional înainte de anul 1989
    - I. 3. 1. 1. Ideile pedagogice
    - I. 3. 1. 2. Specificul relației Stat – Biserică înainte de 1989
  - I. 3. 2. Repere legislative post – decembriste privind educația religioasă
  - I. 3. 3. Asociația „Părinți Pentru Ora de Religie”
  - I. 3. 4. Calitatea studierii religiei în România - parte a proiectelor europene
  - I. 3. 5. Concluzii privind educația religioasă în România

Capitolul al II - lea: PROFESORUL DE RELIGIEI - FACTOR DETERMINANT AL MISIUNII INTERNE A BISERICII

- II. 1. Delimitări conceptuale:
  - II. 1. 1. Profesorul de religie - pedagog
  - II. 1. 2. Profesorul de religie - cadru didactic
- II. 2. Profesorul de religie - statut socio-pedagogic
  - II. 2. 1. Imaginea profesorului de religie
    - II. 2. 1. 1. Repere legislative
    - II. 2. 1. 2. Reprezentări mediatice
  - II. 2. 2. Repere psiho-pedagogice ale activității didactice a profesorului de religie
    - II. 2. 2. 1. Predarea
    - II. 2. 2. 2. Învățarea
  - II. 2. 3. Competențe ale profesorului de religie
  - II. 2. 4. Atitudini ale profesorului de religie
- II. 3. Concluzii

Capitolul al III - lea: REPERE CONCEPTUALE PRIVIND FORMAREA CONTINUĂ A PROFESORILOR DE RELIGIE

- III. 1. Delimitări conceptuale

- III. 1. 1. Repere privind formarea inițială a profesorilor de religie
- III. 1. 2. Formarea continuă - formă de educație a adulților
- III. 1. 3. Formarea continuă - formă de pedagogie socială
- III. 1. 4. Formarea continuă – perspectivă sistemică
- III. 2. Contextul formării continue din perspectiva reformei învățământului
- III. 3. Formarea continuă a profesorilor de religie
  - III. 3. 1. Particularități psihologice ale vârstei adulte
    - III. 3. 3. 1. Specificul învățării
    - III. 3. 3. 2. Specificul motivației
    - III. 3. 3. 3. Specificul afectivității
  - III. 3. 2. Direcții de conținut ale formării continue a profesorilor de religie
    - III. 3. 2. 1. Creșterea calității activității didactice
    - III. 3. 2. 2. Manifestarea responsabilității față de elevi
- III. 4. Concluzii

Capitolul al IV - lea: REPERE LEGISLATIVE PRIVIND FORMAREA CONTINUĂ A PROFESORILOR DE RELIGIE

- IV. 1. Politici europene
- IV. 2. Politici locale
  - IV. 2. 1. Strategia de dezvoltare a sistemului de formare inițial și continuă a personalului didactic 2001 – 2004
  - IV. 2. 2. Strategia „Educație și Cercetare pentru Societatea Cunoașterii”
  - IV. 2. 3. Obținerea definitivării în învățământ
  - IV. 2. 4 Obținerea gradelor didactice
- IV. 3. Concluzii

Capitolul al V - lea: REPERE PRAGMATICE PRIVIND FORMAREA CONTINUĂ A PROFESORILOR DE RELIGIE

- V. 1. Responsabilitatea instituțională asupra formării continue a profesorilor de religie
  - V. 1. 1. Centrul Formarea Personalului Didactic
  - V. 1. 2. Casa Corpului Didactic
- V. 2. Nevoi de formare continuă a profesorilor de religie

V. 3. Programe de formare continuă

V. 4. Concluzii

Capitolul al VI-lea: NECESITATEA FORMĂRII CONTINUE A PROFESORILOR DE RELIGIE CA FACTOR AL MISIUNII INTERNE A BISERICII

VI. 1. Profesorul de religie - educator creștin

VI. 1. 1. Aspecte vocaționale

VI. 1. 2. Aspecte motivaționale

VI. 1. 3. Aspecte misionare

VI. 2. Specificul implicării profesorului de religie în activități curriculare și extracurriculare

VI. 3. Principiile profesorului de religie

VI. 3. 1. Principii pedagogice generale

VI. 3. 2. Principii misionare specifice

VI. 3. 2. 1. Principiul centrării conținuturilor religioase pe învățătura Bisericii

VI. 3. 2. 2. Principiul competenței morale și didactice

VI. 3. 2. 3. Principiul bunelor practici

VI. 3. 2. 4. Principiul creativității

VI. 3. 2. 5. Principiul empatiei

VI. 4. Roluri pedagogice ale profesorului de religie

VI. 4. 1. Profesorul de religie – misionar

VI. 4. 2. Profesorul de religie - profesionist al demersurilor didactice

VI. 4. 3. Profesorul de religie - motivator al învățării

VI. 4. 4. Profesorul de religie - partener în educație, alături de familie

VI. 4. 5. Profesorul de religie - membru al comisiei metodice

VI. 4. 6. Profesorul de religie - liant social

VI. 5. Concluzii

CONCLUZII FINALE

BIBLIOGRAFIE

ANEXE